

Yurub

Warqadda Xuquuqda Aas-aasiga ee Midowga

Yurub

Xuquuqda Kaaminimada Qofka

Kabitolo 1 - Qod. 3: "Qof kasto wuxuu xaq u leehay kaaminimada jirkiisa iyo maskaxdiisa".

Inta badan waddaada Yurub ma dhaqan gellin sharciyo qaas ah, amimaha gudniinkana waxa loo cuskadaa nidaanka guud ee sharciga dalka ka jira, kuwaas oo u arko gudniinka in uu yahay ku-xad-gudub camurta iyo jir-dil (dhaawac qof ahsaneed ee culus ama aad u culus). Sweden (1982), Ingiriiska (1985) iyo Noorwey (1998) waxay soo saareen sharciyo qaas ah oo ciqaabayo nooc kasto oo gudniin ah.

Qodobbada nidaamka dhaqaatirta ee wadamo badan ee Yurub waxay isku wada garteen in uu gudniinku yahay dhaqan xumo dhibaato u geysaneysa caafimaadka, waxayna ka mamnuuceen dhaqtarka inay gacan ka geystaan falalkan foosha xun ee aadaminnimada ka dheer, isla mar ahaanna meel uga dhacaayo xuquuqda aadamiga, kana soo hor keeda nidaamka dhaqaatirta.

Itaaliya

Sharciga lambarkiisu yahay 7 ee 9ka jannaayo

2006 wuxuu u arkaa gudniinka in u yahay ku-xad-gudub xuquuqda aas-aasiga ah ee kaaminimada qofka iyo caafimaadka dumarka iyo gabdhaha.

Qodobka S83 bis xeerka habka ciqaakta :

wuxuu qorayaa in:

- Qof allaale qofki sababo jarid xubnaha gaybaha

makaanka dumarka, iyadoo aysan jirin sabab

caafimaad, in lagu ciqaabayo xarig ugu yaraan

4 sano ilaa iyo 12 sano. - Qof allaale qofki u geysto

dhaawac xubnaha makaanka haweenka in lagu

ciqaabayo xarig ugu yaraan 3 sano ilaa 7 sano.

- Ciqaanta waxay lagu kordhinayaa saddex u meel 1

meel - 1/3- haddii ay caddaato in falka lagu sameeyey qof aan qaan gaarin, iyo ciddii ku shaqeysato.

Sharciigan wuxu ciqaabayaa cid kastoo falkan geysato

ha ahaado Talyani ama ajnabi deggan Talyaaniga, xataa

haddii ficilka lagu sameeyey dalka dibeddiiisa, laguna

sameeyey badho Talyani ah ama ajnabi dalka deggan.

www.regione.lombardia.it

☎ 02 405317

 **Regione
Lombardia**

Bag faahfahin

**Halista
Gudninka
Haweenka**

Sostegno Donna
Centro prevenzione per donne,
crescita e solidarietà

Presidenza del Consiglio dei Ministri
Dipartimento per le Pari Opportunità

**Regione
Lombardia**
ASST San Paolo e Carlo

www.regione.lombardia.it

Waa maxay gudniin - MGF - ?

Waa wadar dhaqammo caadeed, kuwaas oo ah qadiimi oona xididdeystay, si joogto ahna u dhalan rogaayo qaybta muuqata ee dumarka. Haddaba maxaa loogu dhaqmaa gudniinka?

Maxaa loo isticmaala?

Waxa la yiraahdaa diinta islaamka ayaa fareyso.

Run ahaanti ma jirto diin fareyso gudniinka. Si qalad ah ayaa laga aaminsan yahay in gudniinku yahay ficiil dabiici ah ee uu quraanka islaakamka farayo, walow aysan jirin suurad Quraanka ka mid ah ee fareyso gudniinka. Waxa kaloo la yiraahdaa in gudniinka dumarka uu la mid yahay gudniinka labka. Run ahaati gudniinka ragga waa ficiil aanan keeneyn naafo, waayoo ma waxyeelayo jirka intilisa kale, laakin gudniinka dumarka wuxuu jarayaa xubin bedqabto.

Gudniinka wuxuu dumarka ku kasbadaa naafo joogto ah, waayoo jirka dib looguma soo celin karo abuurkiisa.

Waxa jiro dad yiraahdo in gudniinka uu sugayo dhowrsanaanta, begrada iyo daacadnimada guurka.

Sida dhabta ah dhaqanka qofka wuxuu ku xeran yahay qiimihiisa iyo shucuurtisa. Waxa kaloo la yiraahdaa in gudniinka uu kaalin weyn ka geysto ugxaminta dumarka.

Maxaa xaqiiqadii ku dhacayo gabbheheenna?

Gudniinka wuxuu ku keeni karaa caafimaadka jirkooda iyo maskaxdooda dhaawacyo culus: inta falka gudniinku socdo waxa ku imaan karo: dhiigbax, infekshan, xummad (qandho), shock iyo teetano oo inta badan kasbi karo dhimasho. Marar badan waxa xataa ku dhaca infekshan ilmagaleenka iyo makaanka, iyo dhibaatooyin kale ee kuwan la xiriira, wuxu kaloo kasbadaa in ay abuurmaan burooyin neuroma ah (waa buro gasho dareemayaasha). Gudniinku wuxu keenaa dhibaatooyin fara badan oo ay ka mid yihiin: isku tagidda, caadada oo xanuun leh oona joogto ahayn, kaadi xanuun leh markay kaadineyso, kaadi cesho waa, dhagxaan ku beerma makaanka, agagaarka makaanka oo damqado iyo madhaleysnimo.

Waxa kale oo jira, in dumarka gudan marka ay foolanayaan, aad ayey u dhibtodaan ficiilka lagu sameeyey makaankooda darteed, waxayna u baahan yihiin daryeel dheeraad ah markay umulayaan. Focsha haddii ay waqtigeeda dheeraato waxay keeni kartaa in uu ilmuhu minka ku dhex geeriyoodo.

Haddii la doonayo in si caadi ah loo umuliyo waxa lagama maarmaan noqonayso in la qodobbbo-furo. Dib-uqodobbeynta waxay keentaa dhibaatooyin hor leh oo aan laga waaqsan karin. Xanuunka inta la gudayo iyo caadada xanuunka leh waxay keenaan welwel iyo hammi la'aan.

Ma jiro innaba xirfad dhaqtareed ee dib u soo celin karo kaamilnaanta xubintaas (kintirka).

Waddamo dhawr ah ee Afrika ah ayaa dhaqan geliyay sharciyo u qaas ah gudniinka, sharciyadaas oo lagu qaadayo waalidka iyo ciddii wax guddo, waddaadaas waxay kala yihiin: Guinea, Jamhuriyadda Afrikada Dhexe, Gaana, Itoobiya, Jibuuti, Ugaanda, Masar, Burkiino Faas, Ivory Coast, Sudaan, Tansaanya, Toogo, Senegaal. Falka gudniinka waddamo badan oo Afrikan ah way ciqaabaan, waayoo wuxu ku xad gudbaya xuquuqda aadaiga ah, idil ahaanshaha, kaamil nimada jirka, waxayna yihiin jir dil (waa dhaawac ku xadgudub sharciyadeed ee aad u culus).

Sharciyada maxay ka qabaan ama ay ka leeyihiin gudniinka?

Afrika

Ma jiro dal Afrika ah oo ay dawladdisu garab siineyso arrinta gudniinka, isla mar ahaanne waxa dhib ku dalalkan ah in ay hirgeliyaan ciribtirka caadadan xididdeysatay.

Heshiiska afrikaanka

Warqadda Afrikaanka ee Xuquuqda Aadamiga (1981)

Qodobka 4aad "Bani aadmiga laguma xadgudbi karo".

"Qof kasto oo aadmi ah waa inuu xaq u lahaado sharafta naftiisa iyo dhammays-timaanta jirkiisa. Qofkana lagama".

Brotokoolka lagu kordhiyey-Mabuto 10-12 bishii Luulyo 03.

Qodobbada 2, 5, 6, iyo 19 waxay u qaas yihiin ladagaalka ciribtirka gudniinka iyo dhaqamada dhibka leh. Waxay qodobbadani ku adkeysanayaan in uu gudniinku ku xad gudbaya xuquuqda aasaasiga ee dumarka iyo gabbheenna Afrikaanka ah.

Caddaynta Addis Ababa ee ka hor tageyso ku-xad-gudubka dumarka ku saleysan caadada gudniinka.

Dokumentigan wuxu gudniinka dumarka ku tilmaamay ku xad-gudub inta badan xuquuqda aadamiga ee caalamiga ah, oo ay ka mid yihiin:

- Xaqa nafta,
- Xaqa badbaadada ka soo hor jeedda isticmaalka foosha xun ee aadannimada kabaxsan, oo hoosne u dhigayso damiirka qofka,
- Xaqa xorriyadda
- Xaqa idilnimada jirka,
- Xaqa caafimaadka,
- Xaqa ka badbaadinta midabtakoorka.

Warqadda Xuquuqda iyo Caafimaadka Carruurta Afrikaanka

Qodobka 21. "Ka badbaadinta falka bulshadeed iyo dhaqameed ee foosha xun".

Waddamada saxiixayay Warqaddan dhammaantood waa inay qaadaan tallaabooyin ay ku cirib tirayaan falalkan xididdaystay, kuwaaso dhibaato u geysanay caafimaadka, korriinka jirka iyo horumarka ilaha, gaar ahaan:

- caadooyinka iyo ficillada asalo dhibaatooyinka caafimaadka iyo nolosha carruurta.
- caadooyinka iyo ficillada midabtakoorka ku saleysan dheddignimada mise labnimada.